

Nr 155

Av herr **Hedin m. fl.**, *angående utformningen av morgonsamlingarna inom enhetsskolan.*

(Lika lydande med motion nr 129 i Första kammaren)

Frågan om morgonsamlingen i skolan har under de senaste åren varit livligt omdebatterad. Den åsikten har framförts att det strider mot religionsfrihetens principer att tvinga eleverna att delta i morgonsamlingen.

I folkskolestadgan § 70 (=läroverksstadgan § 24) stadgas: "Elev är ej skyldig deltaga i morgonsamling om han är frikallad från undervisning i kristendomskunskap." Detta innebär ju att t. ex. judar och katoliker utan vidare är befriade från morgonsamlingen. På denna punkt är religionsfriheten fullt tillgodosedd.

I nästa moment stadgas: "Elev är ej skyldig deltaga i morgonsamling om han eljest ej tillhör svenska kyrkan och målsman hos rektor anmäler att eleven ej skall deltaga." Detta innebär att varje familj som tar avstånd från den kristna tron och betraktar det såsom en samvetssak att deras barn inte skall utsättas för kristen påverkan utan vidare kan få barnen eller ungdomarna frikallade från morgonsamlingen.

I tredje och sista momentet stadgas: "I övrigt må elev då skäl äro därtill av rektor befrias från att deltaga i morgonsamling." Denna bestämmelse används nu endast för att befria läroverkselever med lång skolväg. Men här finns alltså en möjlighet att befria t. ex. en äldre elev som uppenbarligen av verkliga åskådningsskäl inte anser sig böra delta i morgonandakten i skolan men är tvungen att göra det på grund av föräldrarnas samfundstillhörighet. En sådan situation är givetvis inom enhetsskolans åldersklasser en undantagsföreteelse, men även härtill har alltså hänsyn tagits i bestämmelserna.

Vid bedömandet av dessa frågor bör hänsyn tas även till religionsfrihetslagen. Enligt denna följer barn under 15 år utan vidare sina föräldrars samfundstillhörighet. Detta gäller även ungdomar i åldern 15—18 år så länge föräldrarna inte företar någon förändring i samfundstillhörigheten. Sker däremot detta, får sonen eller dottern själv avgöra om han eller hon skall förbli vid det gamla eller följa föräldrarna. Var

och en som fyllt 18 år får helt självständigt avgöra sitt eget utträde eller inträde.

Slutligen bör hänsyn tas till det faktum att efter religionsfrihetslagens införande endast 0,45 % av svenska folket begagnat sin rätt att utträda ur svenska kyrkan. Ca 97 % har frivilligt kvarstannat inom den. Denna siffra innebär naturligtvis inte att så många har en personligt positiv religiös inställning, men den måste innebära, att de inte har en aktivt fientlig inställning till kristendomen.

Då en elev deltar i skolans morgonsamling kommer han i kontakt med förkunnelse, bön och psalmsång som är representativa för det samfund som hans föräldrar frivilligt tillhör. Några komplikationer beträffande kyrklig och frikyrklig förkunnelse föreligger inte på detta område.

Ett sådant läge kan inte betraktas som intrång i religionsfriheten. Det bygger i stället på grundprincipen att föräldrarna skall ha ett väsentligt inflytande på vilken livsåskådning deras barn skall komma i kontakt med.

Vi kan sålunda inte finna att de bestämmelser som för närvarande gäller för morgonsamling i något avseende strider mot religionsfrihetens principer.

Det är vår uppfattning att morgonsamlingen utgör ett tillfälle som rätt utnyttjat i hög grad kan påverka eleverna i positiv riktning i avseende på deras karaktärsfostran. Vid morgonsamlingen kan nödvändigheten av moraliska normer för den mänskliga samlevnaden inskräpas hos de unga. Ansvarskänsla för anhöriga, kamrater och jämväl andra i en vidare krets, medkänsla och hjälpverksamhet i det kristna kärleksbudets anda kan liksom andra motsvarande värdenormer vid morgonsamlingen på ett enkelt och naturligt sätt väckas till liv hos eleverna.

På grund av vår här redovisade uppfattning är vi angelägna om att morgonsamlingen i den framtida enhetsskolan bereds minst lika stor plats och lika stora möjligheter som nu i folkskolan och realskolan. Vi vill därför här lämna några praktiska förslag angående morgonsamlingen i enhetsskolan.

I undervisningsplanen för rikets folkskolor 1955 (U55) är intagna metodiska anvisningar för morgonsamlingens hållande. Sådana anvisningar saknas däremot i timplaner och huvudmoment vid försöksverksamhet med 9-årig enhetsskola.

I skolöverstyrelsens allmänna anvisningar för undervisning och fostran på skolans högre stadier 1959 finns nya anvisningar för morgonsamling (sid. 35). Dessa anvisningar synes ha fått en mycket god utformning och borde lämpligen tillika med anvisningarna i U55 kunna

tjäna som underlag för utarbetande av metodiska anvisningar för morgonsamlingen i undervisningsplanen för enhetsskolan.

I U55 ges å sid. 169 anvisningar om att tidsuppgifter för morgonsamling förutsätts ingå i de lokalt fastställda arbetsordningarna. Dessa anvisningar bör få ingå jämväl i anvisningarna för enhetsskolan.

I folkskolestadgans § 70 anges att gemensam morgonsamling ledes i den ordning rektor bestämmer av lärare i kristendomskunskap, annan därtill villig lärare eller annan lämplig person. Några motsvarande anvisningar om vem som har tillsynen över morgonsamling klassvis saknas däremot. Vi anser det lämpligt och nödvändigt att anvisningar i detta avseende införs för såväl gemensam morgonsamling som morgonsamling klassvis.

Med stöd av vad vi här anfört hemställes,

att riksdagen måtte uttala att vid den slutliga planeringen av enhetsskolan följande önskemål blir tillgodosedda:

1. att metodiska anvisningar för morgonsamling införs i huvudsaklig överensstämmelse med skolöverstyrelsens anvisningar för undervisning och fostran på skolans högre stadier och dess motsvarande metodiska anvisningar i undervisningsplanen för rikets folkskolor 1955,
2. att de anvisningar för tidsuppgifter för morgonsamling som ingår i undervisningsplanen för rikets folkskolor jämväl får ingå i anvisningarna för enhetsskolan, samt
3. att bestämmelser införs om vem som bär ansvar för och vem som skall leda morgonsamling såväl när den är gemensam som när den genomförs klassvis.

Stockholm den 24 januari 1961

Carl Eric Hedin

Erik Magnusson
i Tumhult

David Svenungsson

Hans Nordgren

Märta Boman